Türkiye'deki Açıköğretim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Program ve Ders Analizi

Sefa Emre ÖNCÜ[1], Merve GEVHER[2], Erdem ERDOĞDU[3]

[1]Anadolu Üniversitesi, Türkiye, seoncu@anadolu.edu.tr
[2]Anadolu Üniversitesi, Türkiye, merve_ucar@anadolu.edu.tr
[3]Anadolu Üniversitesi, Türkiye, erdeme@anadolu.edu.tr

Özet

Türkiye'de 2024 yılı itibarı ile Açıköğretim yolu ile hizmet veren dört üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerin özellikle ön lisans ve lisans düzeyinde birçok program sunduğu ve çok çeşitli derslere yer verdiği görülmektedir. Araştırmada, 2023-2024 öğretim yılı itibarı ile bu üniversitelerin Açıköğretim aracılığı ile sunduğu program sayıları ve bu programların derecelerine göre dağılımı, ders sayıları, ders kredileri (AKTS) ve derslerin tekil ve/veya ortak dağılımının analizi sunulmuştur. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılmış; veriler, dört üniversitenin resmî web sitelerinde yayımlanmış olan program bilgilerine dayanarak toplanmıştır. Çalışma kapsamında, ders kredilerinin dağılımı, ortak kullanılan derslerin programlara göre dağılımı, dönemlik olarak verilen ders sayılarının program ve üniversitelere göre dağılımı gibi farklı açılardan analizi yapılmıştır. Her ne kadar ön lisans düzeyi en az 120 ve lisans düzeyi en az 240 kredi içerse de bu dört üniversitede, programların tasarımı ve derslerin kullanım şekillerinin (kredi, sayı, dağılım) farklı olduğu görülmüştür. Araştırma sonunda, elde edilen bulgulara göre Açıköğretim Sistemlerinde programların izlenmesi ve iyileştirilmesi süreci değerlendirilmiş, ölçme değerlendirme, ders kredilerinin belirlenmesi ve diğer standartlar açısından zorluklar, görüşler ve öneriler ortaya konmuştur. Bu araştırmanın, Türkiye'de yer alan Açıköğretim Sistemlerine, program geliştirme ve izleme süreci açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim, Açık ve Uzaktan Öğrenme, Program Geliştirme, Program Değerlendirme, Doküman Analizi

Giriş

Türkiye'de yükseköğretim hizmeti veren dört üniversiteden açıköğretim sistemine göre öğretim yapmaya ilk olarak Anadolu Üniversitesi 1982 yılında Açıköğretim Fakültesinin kurulmasıyla başlamıştır. Merkezi Açıköğretim yetkisi de Anadolu Üniversitesinde bulunmaktadır (Açık Yükseköğretim Yönetmeliği, 1982; Anadolu Üniversitesi, 2024). Daha sonra 2010 yılında Atatürk Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi açıköğretim faaliyetlerinde bulunmaya başlamıştır (Atatürk Üniversitesi, 2024; İstanbul Üniversitesi, 2024). Son olarak ise Ankara Üniversitesi 2020 yılında açıköğretim hizmeti sunmaya başlamıştır (Ankara Üniversitesi, 2024). Açıköğretim sistemlerinde programların sayısı zaman içinde artmış ve buna bağlı olarak okutulan dersler de çeşitlilik göstermeye başlamıştır. Örneğin Anadolu Üniversitesinde 1982-1983 öğretim yılında İktisat ve İşletme Lisans Programlarının 1. sınıfında tüm dersler ortak olarak okutulurken 2023-2024 öğretim yılında bu iki programın 1. sınıfında (1 ve 2. yarıyıllarda) yüksek oranda farklı derslerin okutulduğu görülmektedir (Öncü & Süral, 2024). Programların ders listeleri; okutulması gereken derslerle ilgili çeşitli mevzuatlarda güncelleme yapılması, program amaç ve çıktılarının zamanın ruhuna uygun olarak güncellenmesi ve okutulan bir dersin içeriğinin güncelliğini yitirmesi gibi nedenlerle değiştirilebilmektedir. Güncellenen veya yeni eklenen derslerin, başka derslerde de yer alması durumunda öğrenciler aynı konuyu farklı derslerde tekrar alabilmektedir. Ayrıca bir programda yapılan ders değişiklikleri diğer programları da etkileyebilmektedir. Programda yer alan içerilerin hem kendi hem de diğer programları kapsayacak şekilde sistematik olarak ele alınmaması, özellikle açık ve uzaktan öğretim yapan kurumlarda müfredatın birbiriyle çakışan ya da tekrar eden içeriklerden oluşmasına neden olabilmektedir.

Avrupa'da yer alan ülkelerde alınan eğitimin tanınması kararı doğrultusunda Yükseköğretimle İlgili Belgelerin Tanınmasına İlişkin Sözleşme (Lizbon Tanıma Sözleşmesi) Avrupa ülkeleri arasında 1997 yılında imzalanmıştır. Daha sonra ise Bologna Üniversitesinin 600. yılı olan 1999 yılında yayınlanmış olan Bologna Bildirisi imzalanmış ve Bologna Sürecinin ilk adımları atılmıştır. Bu sürecin 2010 yılına kadar tamamlanması amaçlanmıştır (Kehm, 2010). Bologna Bildirisi, ülkelerin belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için kalite ve standardizasyon ile ilgili süreçleri içinde barındırmaktadır. Avrupa ülkelerinde yükseköğretimin yanı sıra ilgili dereceleri (ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora) ülkeler arasında tanınması, öğrenci hareketliliği, yaşam boyu öğrenme ve derslerin sayılması için düzenlenen Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) konularında Bologna Süreci kapsamında standartlar belirlenmiştir. Türkiye'deki tüm yükseköğretim kurumları, Yükseköğretim Kurumunun (YÖK) da

yönlendirmesi ile Bologna Sürecine uyum göstermek için çalışmalarda bulunmaktadır. Ayrıca, Türkiye, Temel Yeterlilikler Çerçevesini oluşturmuş ve Avrupa Yeterlilikler Çerçevesine dahil olmuştur (Baykal, 2017). "YÖK'ün Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları" adlı kılavuzuna göre; ön lisans programlarında en az 120 AKTS ve lisans programlarında en az 240 AKTS kredinin okutulması, bir öğretim yılında 60 AKTS, bir dönemde ise 30 AKTS dersin okutulması, 1 AKTS kredisinin dersi alan öğrencinin ders yükü göz önünde bulundurularak 25-30 saate karşılık getirilmesi, ders ve kredi transferlerinin Bologna Sürecine uygun bir şekilde yapılarak öğrenci hareketliliğinin etkin kılınması gerekmektedir (Yükseköğretim Kurulu, 2010). Ancak, Türkiye'de açıköğretim sistemine göre öğretim yapan dört üniversitede seçmeli ders uygulaması bulunmadığı için programların ders listeleri oluşturulurken AKTS matematiğine uygun olarak derslerin kredilendirilmesi ve ölçme ve değerlendirme işlemleri belirli sınırlılıklara göre tasarlanabilmektedir. Mevcut ders listelerinin değiştirilmesi, kayıtlı öğrencileri de doğrudan etkilediği için bu güncelleme kısıtlı olarak yapılabilmektedir. Artan değişime rağmen; insan, kaynak ve zamanın kısıtlı olması programların birlikte ve sistematik olarak ele alınmasını kaçılmaz hale getirmiştir. Bu bağlamda, yükseköğretim kurumlarının program ve dersler ile ilgili özel veri tabanları ve uzman gruplar oluşturarak çalışma yapmaları kaçınılmaz hale gelmiştir.

Roberts (2015) yükseköğretim kurumlarının müfredatla ilgili kararlar alırken; eğitimsel amaçlar, disiplin (alan), eğitim-öğretim, öğrenciler, akademik kimlik, kurumsal kimlik, araştırma ve toplumsal-politik bağlamı göz önünde bulundurması gerektiğini ifade etmektedir. Law (2022) müfredat değişiklikleri ile ilgili akademisyenin görüşlerinin yönetim tarafından dikkate alınması gerektiğini ancak değişiklikler yapılırken idari personel ve alan uzmanı desteğinin önemini vurgulamaktadır. Ayub Khan vd. (2015) Yükseköğretim kurumlarının müfredat değişikliklerini planlı ve kapsamlı olarak bütüncül bir yaklaşımla yapması gerektiğinin altını çizmektedir. Detaylı inceleme ve analiz yapılmadan programlarda yapılacak değişiklikler, gelecekte akademik ve idari sorunlar yaratma ihtimalini artırmakta, soyut ve somut kaynakları verimsiz kullanmaya sebep olmaktadır. Brooman vd. (2015) programlarda okutulan dersler için öğrencilerin sesine kulak verilmesinin önemini vurgularken derslerle ilgili öğrencilerden gelen geribildirimlerin dersteki öğrencilerin akademik performansıyla beraber değerlendirilmesinin gerektiğini ifade etmektedir. Clifford & Montgomery (2017) ise yükseköğretim kurumlarının ders müfredatlarında evrensel standartları yakalaması gerektiğini vurgulamaktadır.

Literatür incelendiğinde; bir programda okutulan derslerin farklı üniversitelerde nasıl yer aldığına ilişkin karşılaştırmaların yapıldığı görülmekle birlikte, bütüncül olarak birden fazla üniversitenin tüm programlarında okutulan derslerin karşılaştırılmasıyla ilgili çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırma, Türkiye'de Açıköğretim Sistemine göre öğretim yapan yükseköğretim kurumlarının mevcut program ve ders yapısını ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Bu çalışmada Türkiye'de açıköğretim sistemine göre öğretim yapan Üniversitelerin resmî web sitelerinde yer alan 2023-2024 öğretim yılına ait bilgilere göre; program, derece, yarıyıl, ders kodu, ders adı ve AKTS kredileri incelenmiştir. Bu bağlamda araştırmada dört üniversite için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Programların derece (ön lisans/lisans) bazında dağılımı nasıldır?
2. Tekil ders ve ortak ders sayılarının dağılımı nasıldır?
3. Yarıyıl bazında ders sayılarının dağılımı nasıldır?
4. Programlarda yer alan toplam ve yarıyıl bazlı ortalama ders sayıları nedir?

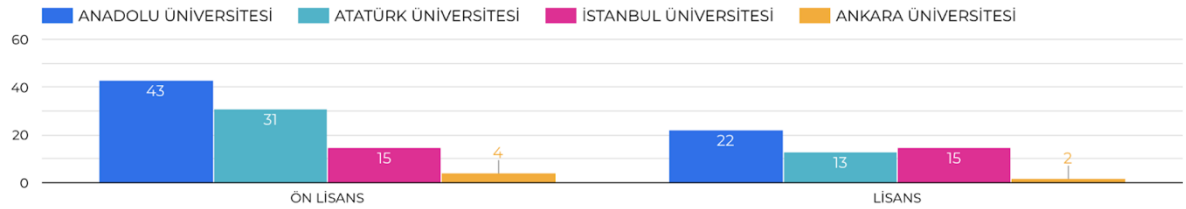
Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır (Creswell, 2013). Veri toplamak için mülakat, doğrudan gözlem, katılımcı gözlem, somut eserler ve arşiv kayıtları kullanılabilmektedir (Yin, 2009). Bowen (2009) doküman analizinin aşamalarını analitik bir şekilde; dokümanları bulma, seçme, değerlendirme ve sentezleme olarak sıralamaktadır. Bu araştırmada doküman analiziyle ilgili Bowen'ın sıraladığı adımlar izlenmiştir. Araştırmada ilk olarak dört üniversitenin resmî web sitesinde yer alan tüm dersler bir veri tabanında toplanmış, daha sonra Google Data Studio uygulaması üzerinden veriler incelenmiş ve araştırma sorularına uygun olarak incelenmiştir. Son aşamada ise araştırmada elde edilen bulgular değerlendirilmiş, karşılaştırmalı analizler yapılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Üniversitelerin web sitelerinde yayınladıkları program ve ders bilgilerinde, farklı programda aynı isimle yer alan derslerin birbirinden farklı olmadığı varsayılarak ilgili analizler yapılmıştır.

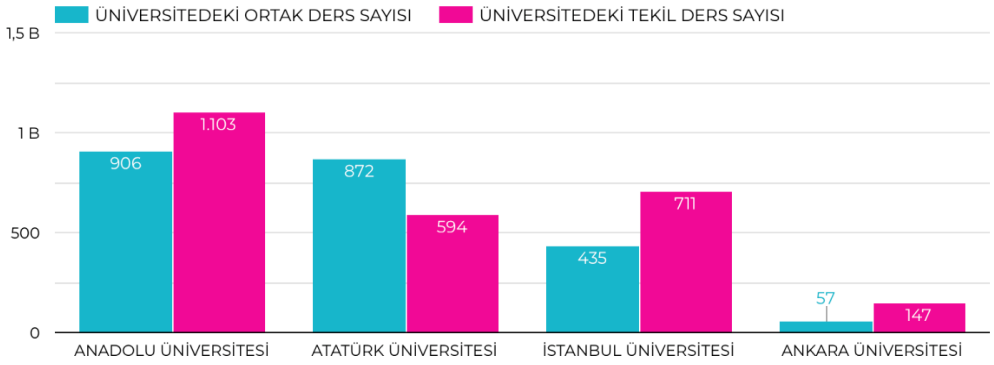
Bulgular ve Yorum

Çalışmada elde edilen bulgular, aşağıda yer almaktadır.

Grafik 1. Derecelerine Göre Program Sayıları

Grafik 1'de üniversitelerin derecelerine göre program sayıları gösterilmektedir. Grafik 1'e göre en fazla ön lisans programları sırasıyla Anadolu Üniversitesi (43), Atatürk Üniversitesi (31), İstanbul Üniversitesi (15) ve Ankara Üniversitesinde (4) bulunurken en fazla lisans programı ise sırasıyla Anadolu Üniversitesi (22), İstanbul Üniversitesi (15), Atatürk Üniversitesi (13) ve Ankara Üniversitesinde (2) bulunmaktadır. Anadolu Üniversitesinde öğrenci alımı yapılmayan Adalet Ön Lisans Programı ile Özel Güvenlik ve Koruma Ön Lisans Programları bu çalışma kapsamında araştırmaya dahil edilmiştir. 1981 yılında faaliyete başlayan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminin, en fazla ön lisans-lisans programlarına sahip olduğu görülmüştür. Aynı yıl hizmete başlayan Atatürk ve İstanbul Açıköğretim Sistemleri karşılaştırıldığında 2024 yılı itibarı ile Atatürk Üniversitesinin, İstanbul Üniversitesi'ne göre 2 kat daha fazla ön lisans programı açtığı görülmüştür. Lisans programlarında ise İstanbul Üniversitesi'nin önde olduğu görülmüştür.

Grafik 2. Toplam Ders Sayıları ve Tekil Ders Sayıları

Grafik 2'ye göre üniversitelerin tüm programlarındaki toplam ders sayıları ve program havuzundaki tekil ders sayıları gösterilmektedir. Tekil ders sayıları hesaplanırken, farklı programda aynı isimde verilen dersler tek bir ders olarak hesaplanmıştır. Buna göre Anadolu Üniversitesinde toplam 2.009 ders varken tekil ders sayısı 1.103, Atatürk Üniversitesinde toplam 1.466 ders varken tekil ders sayısı 594, İstanbul Üniversitesinde toplam 1.146 ders varken tekil ders sayısı 711, Ankara Üniversitesinde toplam 204 ders sayısı varken tekil ders sayısı 147'dir. Belli derslerin farklı programlarda ortak olarak kullanılması, Açıköğretim Sistemlerini daha verimli ve etkili kullanmayı sağlayabilir. Ancak ders içeriklerinin değişimi, güncellenmesi, kredisinin hesaplanması ve ölçme değerlendirme süreçlerinde ortak dersler göz önünde bulundurulmalıdır. Sistem verimliliği açısından bakılacak olursa, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Sisteminin 594 dersi toplamda 1466 yerde kullandığı görülmüştür. Bu da daha az dersle daha fazla program oluşturulduğunu göstermektedir. İstanbul Üniversitesi'nde tekil olarak kullanılan ders sayısı daha fazla iken, en son faaliyete başlayan Ankara Üniversitesinde ise tekil olarak kullanılan ders sayısı çok daha yüksektir. Açıköğretim Sistemlerinin faaliyete başladığı yıllar göz önüne alındığında program sayısının artması ile birlikte ortak olarak kullanılan ders sayılarının da arttığı söylenebilir.

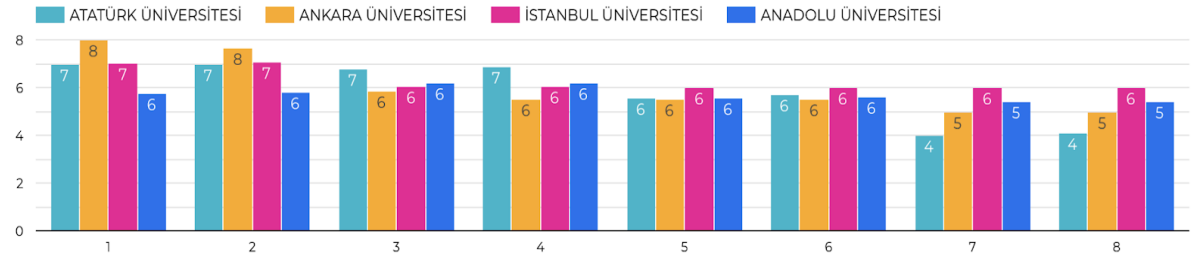
Bu dağılımların daha iyi anlaşılabilmesi adına Tablo 1'de ilgili Açıköğretim Sistemlerinde en çok okutulan derslerden ilk 5'i derece bazında sunulmuştur (YÖK Zorunlu Dersler olan Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Türk Dili ve Yabancı Dil dışında).

Tablo 1. YÖK Zorunlu Dersler Dışında Üniversitelerde En Çok Okutulan Dersler (İlk 5)

Üniversite	Ders Adı	Ön Lisans	Lisans	Toplam
Anadolu Üniversitesi	Hukukun Temel Kavramları	15	11	26
	Genel İşletme	8	6	14
	Temel İlk Yardım Bilgisi	9	2	11

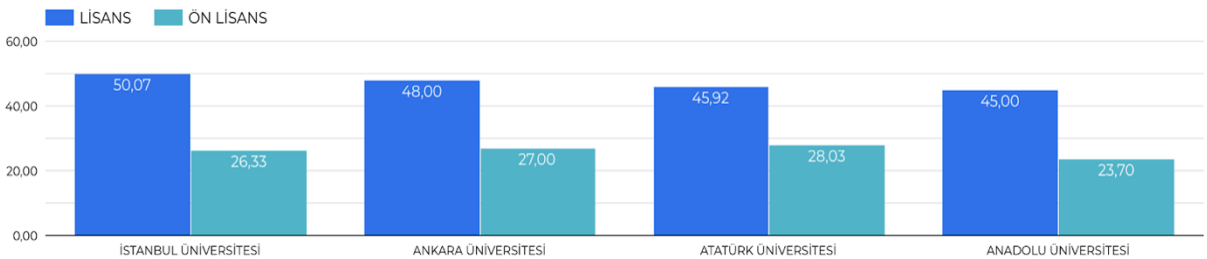
	İktisada Giriş I	2	9	11
	İktisada Giriş II	2	9	11
Ankara Üniversitesi	Grafik Tasarım	2	1	3
	Algoritmalar ve Programlama	2	1	3
	Medya, İletişim ve Teknoloji	2	1	3
	Web Tasarımı	1	2	3
	Sistem Analizi ve Tasarımı	2	1	3
Atatürk Üniversitesi	Temel Bilgi Teknolojileri I	28	11	39
	Temel Bilgi Teknolojileri II	26	8	34
	Hukukun Temel Kavramları	23	7	30
	İşletme Bilimlerine Giriş	17	3	20
	İktisada Giriş	12	6	18
İstanbul Üniversitesi	İşletme Yönetimi	4	7	11
	Hukukun Temel Kavramları	3	8	11
	İstatistik	2	6	8
	İnsan Kaynakları Yönetimi	2	6	8
	Örgütsel Davranış	2	5	7

Tablo 1 incelendiğinde, Atatürk Üniversitesi ortak okutulan dersler bakımından en yüksek sayılara sahip olup Temel Bilgi Teknolojileri I dersi 28 ön lisans ve 11 lisans olmak üzere toplam 39, Temel Bilgi Teknolojileri II dersi 26 ön lisans ve 8 ön lisans olmak üzere toplam 34, Hukukun Temel Kavramları dersi ise 23 ön lisans ve 7 lisans programı olmak üzere toplam 30 programda okutulmaktadır. Anadolu Üniversitesinde ise Hukukun Temel Kavramları dersi, en fazla programda okutulan ders olup bu ders 15 ön lisans ve 11 lisans programında olmak üzere toplam 26 programda okutulmaktadır. Ankara Üniversitesi Açıköğretim Sistemi'nin 2020 yılında hizmete başladığı göz önüne alındığında, diğer 3 Açıköğretim Sistemi içinde dersleri en fazla ortak olarak kullanan Sistemin Erzurum Atatürk Üniversitesi olduğu söylenebilir. Bu noktada, aynı derslerin hem lisans hem de ön lisans programlarında okutulması, bu derslerin içerik, güncelleme, yenileme, ders kredisi belirleme, intibak ve ölçme-değerlendirme süreçlerinde çok daha dikkatli olunmasını gerektirmektedir.

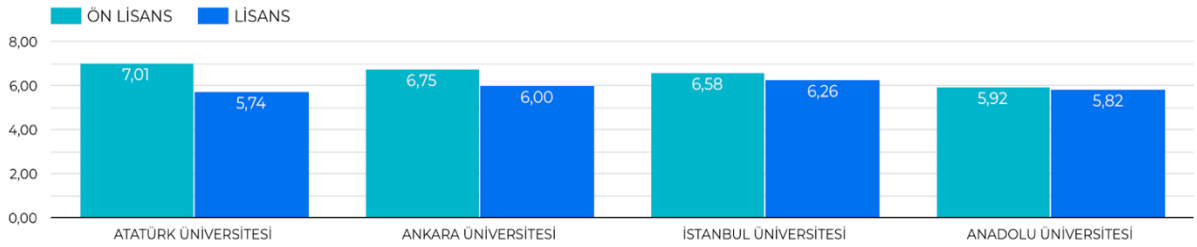
Grafik 3. Yarıyıl Bazında Ders Sayılarının Ortalaması

Ön lisans ve lisans derecesinde sunulan programlarda, yarıyıl bazında ders sayılarının tam yuvarlanmış ortalama değerleri, Grafik 3'te gösterilmektedir. Bir yarıyılda okutulan ortalama ders sayısı en fazla ilk 2 yarıyılda Ankara Üniversitesinde (8) olup en az ders sayısı ise 7 ve 8. yarıyıllarda Atatürk Üniversitesindedir (4). Bu veriler incelendiğinde, genel olarak tüm Açıköğretim Sistemlerinde ilk 2 yarıyılda çok daha fazla ders verildiği görülmektedir. Özellikle YÖK zorunlu derslerin bu dönemlerde yer alması, bu sayının artışında başroldedir.

Grafik 4. Derece Bazında Programların Toplam Ders Sayılarının Ortalaması

Grafik 4'te derece bazında tüm programların bütün yarıyıllarındaki toplam ders sayılarının ortalama değerleri gösterilmektedir. Lisans programında en yüksek değer İstanbul Üniversitesinde (50,07) iken ön lisans programında en yüksek değer Atatürk Üniversitesindedir (28,03). Anadolu Üniversitesi ön lisans (23,70) ve lisans (45,00) düzeyinde en düşük değerlere sahiptir. Tüm Açıköğretim Sistemlerinde ön lisans programlar için toplam 120, lisans programları için toplam 240 kredi olduğu göz önüne alınırsa, İstanbul Üniversitesi Açıköğretim Sistemi lisans programlarında ders kredilerinin, diğer sistemlerdeki lisans programlarına göre daha düşük olduğu söylenebilir. Ders kredi ortalamalarını lisans ve ön lisans seviyesinde en yüksek olduğu sistemin Anadolu Üniversitesi olduğu görülmektedir.

Grafik 5. Derece Bazında Bir Yarıyılda Okutulan Ders Sayılarının Ortalaması

Derece bazında tüm programların bir yarıyılında ortalama okutulan ders sayılarının gösterildiği Grafik 5'e göre ön lisans düzeyinde en yüksek değer Atatürk Üniversitesinde (7,01) iken en düşük değer Anadolu Üniversitesindedir (5,92). Lisans düzeyindeki en yüksek değer İstanbul Üniversitesinde (6,26) iken en düşük değer Atatürk Üniversitesindedir (5,74).

Tartışma ve Sonuç

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminin en fazla programa ve derse sahip olduğu, bunun da kuruluş tarihine bağlı olduğu ileri sürülebilir. Aynı yıl kurulmasına rağmen, Atatürk Üniversitesi'nin, İstanbul Üniversitesi'ne göre çok daha fazla ön lisans programı sunduğu görülmüştür. Program sayılarının daha hızlı artmasına ek olarak, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde ortak derslerin, tekil derslere göre çok daha fazla olduğu görülmüştür (Grafik 2). En fazla verilen ilk 5 ders incelendiğinde de (Tablo 1) tüm Açıköğretim Sistemlerinde aynı derslerin farklı derecelerde okutuldukları görülmüştür. Açıköğretim Sistemlerinde program tasarımı yapılırken derslerin ortak kullanımı verimlilik sağlayabilir. Ancak özellikle bu derslerin yer aldığı yarıyıl, hitap ettiği hedef kitle özellikleri ve ölçme-değerlendirme süreçlerinin dikkate alınması gerekir. Aynı dersin hem ön lisans hem de lisans seviyesinde farklı yarıyıllarda verilmesi, ön lisans öğrencileri için zorlayıcı olabilirken, lisans öğrencileri için de tekrara veya zaman kaybına yol açabilir. Bu zorluk, program sayılarının ve ortak okutulan derslerin artışı ile tüm Açıköğretim Sistemleri için geçerlidir. Uzun vadede ders veya programlarda yapılacak değişiklikler (intibak), ders içeriklerinin güncellenmesi ve ders kredilerinin tekrar belirlenmesi gibi çalışmalarda özel bir bakış açısı gerekli olacaktır. Tüm üniversitelerde yarıyıl bazında ortalama ders sayısına bakıldığında; programların ilerleyen yarıyıllarında ders sayısının düştüğü görülmektedir (Grafik 3). YÖK zorunlu derslerin ilk yılda sunulması, bu durumu belirleyen öncelikli faktörler arasındadır. Açıköğretim Sistemlerinin tamamına bakıldığında ders sayısı veya yarıyıl bazlı dağılım değişse de program bazında öğrencilere tek bir seçenek sunulmaktadır. Öğrencilere, alan içi veya alan dışı farklı ders seçenekleri (seçmeli ders sistemi) sunulmamaktadır.

Mezun olabilmek için gerekli kredi açısından, Türkiye'deki tüm Açıköğretim Sistemleri ön lisans için 120, lisans için 240 krediyi zorunlu tutmaktadır. Program başına düşen ortalama ders sayısına bakıldığında (Grafik 4) İstanbul Üniversitesi ilk sıradayken ön lisans düzeyinde ise Atatürk Üniversitesi ilk sıradadır. Bu kapsamda Anadolu Üniversitesi her iki düzeyde de ortalama olarak en az dersi dolayısıyla en fazla ders başı ortalama krediyi sunmaktadır. Krediler genel olarak her programda yer alan öğrencilerin iş yüklerine göre hesaplanırken, derslerin farklı program ve derecelerde okutulması, bu hesabın yapılmasını zorlaştırmaktadır. Özellikle program güncelleştirme süreçlerinde ders kredilerinde yapılacak bir değişiklik, ilgili tüm programları etkileyebilmektedir. Derslerin verildiği programlardaki kredileri incelendiğinde oranları farklı olmakla birlikte Türkiye'deki tüm Açıköğretim Sistemlerinde aynı derslerin yeri geldiğinde farklı krediler ile sunulabildiği görülmüştür. Ders içerikleri ve ölçme değerlendirme yöntemleri aynı olan derslerde kredilerin farklı olması bir tartışma konusu olurken, diğer taraftan çok farklı programlarda yer alan öğrenciler için de iş yüklerinin hesaplanması diğer bir tartışma konusudur. Aynı ders, bir programda yer alan öğrenciler için daha az iş yükü ile tamamlanabilirken, farklı bir programda yer alan öğrenciler için daha farklı bir iş yükü oluşturabilmektedir.

Alanyazın incelendiğinde Türkiye'de yer alan Açıköğretim Sistemlerini makro düzeyde karşılaştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Savaş ve Ekergil (2019) Türkiye'deki üniversitelerde Sağlık Yönetimi Programlarında Muhasebe ve Finansman derslerinin durumunu araştırmış ve bu derslerin yeterince okutulmadığı sonucunu elde etmiştir. Türkiye ve yurtdışındaki üniversitelerin spesifik programlarında yapılan incelemelerde de okutulan derslerin farklılık gösterdiği sonucunu elde eden çalışmalar bulunmaktadır (Özdemir Akgül vd., 2021; Üstün & Deregözü, 2021). Türkiye'de yaklaşık 3 milyon öğrencinin aktif olarak yer aldığı Açıköğretim programlarının etkili, verimli ve sürdürülebilir şekilde devam ettirilebilmesi için program tasarımlarının çok daha ayrıntılı olarak incelenmesi, iyi örneklerin ortaya konabilmesi ve çok paydaşlı tartışmalara ve araştırmalara yer verilmesi gerekir.

Öneriler

Türkiye'de Açıköğretim hizmeti sunan kurumların program tasarımı, izlenmesi, iyileştirilmesi ve değerlendirilmesi açısından farklı uzmanlardan oluşan ekiplerin hem kendi içlerinde hem de sistemler arasında ortak çalışma yürütmesinin önemi ortaya çıkmıştır. Bu noktada, çalışma kapsamında elde edilen bulgular ve araştırmacıların görüşleri ile kurum ve araştırmacılara bazı öneriler sunulabilir.

Ortak dersler kullanılarak oluşturulan bir sistemde, tek bir uzman grubunun tek başına çalışması yeterli değildir. Bu nedenle program sorumlularının (uzman/koordinatör/bölüm başkanı); öğrenci işleri, içerik, ölçme değerlendirme, istatistik ve program geliştirme uzmanlarından oluşan bir komisyon ile birlikte bütüncül bir bakış açısı ile değerlendirmesi önem taşımaktadır. Hatta bu komisyonda, program sorumlularının sadece dikey anlamda kendi programlarını değerlendirdikleri bir yapı ile birlikte, belli alanlar belirlenerek farklı programda okutulan derslerin takibi için alan koordinatörlerinin belirlenmesi de önemlidir. Bu komisyon; öğrenci-mezun görüşleri, öğrenme analitikleri (içerik ve malzeme kullanımı), ders ve program başarıları, öğrenci durumları (aktif, pasif, ortalama mezuniyet süresi vb.), program ve alan uzmanları, dış değerlendirme kurulu görüşleri ve kalite raporlarından yararlanabilmelidir.

Program sayılarının artırılması ya da yapılacak program geliştirme çalışmaları kapsamında farklı programlarda okutulan ortak derslerin yönetimi özel bir hassasiyet gerektirmektedir. Bu derslerin, verilen her programdaki sorumlu/koordinatör/bölüm başkanı tarafından aynı anda yönetilmesi zor olacağı için, derslerin temel bir programla ilişkilendirilerek ana sorumlularının belirlenmesi (ders aidiyeti) karar vermeyi kolaylaştırabilir.

Avrupa Kredi Transfer Sistemine uyumlu olarak, ders kredilerinin belirlenmesi, seçmeli ders çalışmalarının yapılabilmesi ve mikro-kredi gibi yeniliklere hızlı uyum sağlanabilmesi için programların önce kendi içinde, sonra birbirleri arasındaki tutarlılığı büyük önem taşımaktadır. Gerektiğinde programların ders bazlı değil ünite/modül seviyesinde de bölünerek kullanılması verimliliği artırabilir.

Sınırlılıklar

Bu çalışma, araştırmanın yapıldığı tarihte ilgili üniversitelerin resmî web sitelerinden erişilen bilgiler ile sınırlıdır.

Referans

Açık Yükseköğretim Yönetmeliği. (1982, Kasım 6). *Resmî Gazete (Sayı: 17860)*. https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=10172&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5

Anadolu Üniversitesi. (2024). *Açıköğretim Sistemi*. https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim

Ankara Üniversitesi. (2024). *ANKUZEF*. https://ankuzef.ankara.edu.tr/

Atatürk Üniversitesi. (2024). *Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi*. https://ataaof.edu.tr/

Ayub Khan, M., Law, L. S., & Khan, M. A. (2015). An Integrative Approach to Curriculum Development in Higher Education in the USA: A Theoretical Framework. *International Education Studies*, *8*(3), 66-76. https://doi.org/10.5539/ies.v8n3p66

Baykal, M. (2017). Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi(TYÇ)'nin Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) Açısından Değerlendirilmesi. *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *6*(8), 69-79. https://dergipark.org.tr/en/pub/edu7/issue/36504/414111

Bowen, G. A. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative research journal*, *9*(2), 27-40. https://doi.org/10.3316/QRJ0902027

Brooman, S., Darwent, S., & Pimor, A. (2015). The student voice in higher education curriculum design: is there value in listening? *Innovations in Education and Teaching International*, *52*(6), 663-674. https://doi.org/10.1080/14703297.2014.910128

Clifford, V., & Montgomery, C. (2017). Designing an internationationalised curriculum for higher education: embracing the local and the global citizen. *Higher Education Research & Development*, *36*(6), 1138-1151. https://doi.org/10.1080/07294360.2017.1296413

Creswell, J. W. (2013). *Qualitative Inquiry and Research Design*. SAGE.

İstanbul Üniversitesi. (2024). *İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi*. https://auzef.istanbul.edu.tr/tr/_

Kehm, B. M. (2010). *Quality in European Higher Education: The Influence of the Bologna Process, Change: The Magazine of Higher Learning*. *42*(3), 40-46. https://doi.org/10.1080/00091381003704677

Law, M. Y. (2022). A Review of Curriculum Change and Innovation for Higher Education. *Journal of Education and Training Studies*, *10*(2). https://doi.org/10.11114/jets.v10i2.5448

Öncü, S. E., & Süral, İ. (2024). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Programlarındaki ders aidiyetlerinin incelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, *10*(1), 49-70. https://doi.org/10.51948/AUAD.1342349

Özdemir Akgül, S., Silik, E., & Uşakli, A. (2021). Turizm Bölümü Öğrencilerinin Müfredat Bileşenlerine Yönelik İhtiyaçlarının İncelenmesi: Türkiye-Portekiz Karşılaştırması. *Turizm Akademik Dergisi*, *8*(2), 131-145. https://dergipark.org.tr/en/pub/touraj/issue/67401/961250

Roberts, P. (2015). Higher education curriculum orientations and the implications for institutional curriculum change. *Teaching in Higher Education*, *20*(5), 542-555. https://doi.org/10.1080/13562517.2015.1036731

Savaş, A. B., & Ekergil, V. (2019). Üniversitelerin Sağlık Yönetimi Programlarında Muhasebe ve Finans Derslerinin Yeri ve Türkiye Uygulaması. *Alanya Akademik Bakış* , *3*(1), 123-150. https://doi.org/10.29023/alanyaakademik.550708

Üstün, B., & Deregözü, A. (2021). Türk ve Alman Üniversitelerinde Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretmenliği Programlarının Karşılaştırılması. *Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences*, *23*(1), 85-96. https://doi.org/10.32709/AKUSOSBIL.847296

Yin, R. K. (2009). *Case Study Research: Design and Methods* (4. bs). SAGE.

Yükseköğretim Kurulu. (2010). *Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları*. https://uluslararasi.yok.gov.tr